

МІЖРЕГІОНАЛЬНА  
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ



МАУП



**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА**  
дисципліни  
**“ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА УКРАЇНИ”**  
(для магістрів)

МАУП

Київ 2006

Підготовлено доцентом кафедри міжнародних відносин *Л. Д. Чекаленко*

Затверджено на засіданні кафедри міжнародних відносин  
(протокол № 3 від 28.11.05)

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом*



**Чекаленко Л. Д.** Навчальна програма дисципліни “Зовнішня політика України” (для магістрів). – К.: МАУП, 2006. – 22 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Зовнішня політика України”, теми контрольних робіт, питання для самоконтролю, а також список рекомендованої літератури.

© Міжрегіональна Академія  
управління персоналом (МАУП),  
2006

## **ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА**

Україна стала суверенною державою після багаторічного напівколоніального існування. Незалежність Української держави здобута у подоланні численних труднощів і випробувань. Нині Україна творить свою зовнішню і внутрішню політику відповідно до вимог сьогодення і на перспективу, відповідно до сучасних викликів безпеки.

Сфера зовнішньополітичної діяльності України — одна з найважливіших галузей суспільно-політичних відносин, яка спрямована на забезпечення її національних інтересів і безпеки шляхом мирного і взаємовигідного співробітництва з учасниками міжнародного співтовариства за загально визнаними принципами і нормами міжнародного права (стаття 18 Конституції України).

Метою навчальної дисципліни “Зовнішня політика України” є вивчення засад становлення і розвитку зовнішньополітичної діяльності Української держави протягом її історичного розвитку: доби Київської Русі, Запорізького козацтва, Гетьманщини; періоду діяльності Центральної Ради, формування УНР; радянської доби як УРСР у складі СРСР.

Особлива увага приділяється вивченню основних напрямів зовнішньої політики доби незалежності (з 1991 р.), зовнішньополітичної концепції Української держави, що спирається на засади і норми міжнародного права і втілюється у практичні дії та реалізацію завдань зовнішньополітичної площини.

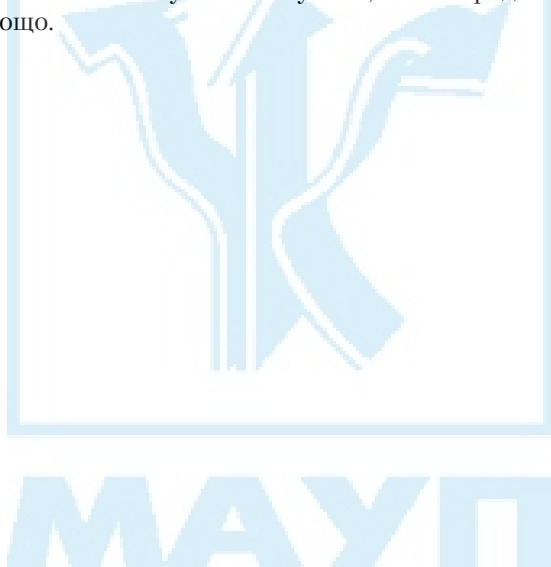
Завдання навчальної дисципліни — сформувати у студентів об’єктивне уявлення щодо сутності зовнішньої політики України, її основних завдань, які полягають у реалізації національної безпеки України і спрямовані на збереження і захист унітарності держави, недоторканності її кордонів, територіальної цілісності, забезпечення економічного розвитку, інформаційної безпеки, захист прав і свобод людини.

Засади розвитку зовнішньої політики України студенти вивчатимуть, спираючись на законодавчу джерельну базу, що містять Конституція України, Акт проголошення незалежності України, Декларацію про державний суверенітет України, Основні напрями зовнішньої політики України, концепції національної безпеки і оборони, а також на такі міжнародні акти, як Статут ООН, Декларація прав людини, документи ОБСЄ, Ради Європи, Європейського Союзу, НАТО, а та-

кож широкий спектр дво- і багатосторонніх документів, що формують правову основу міжнародної діяльності України.

Набуті під час вивчення курсу знання сформуують у студентів чіткі уявлення про суть зовнішньополітичної діяльності, складність зазначеного процесу, високу відповідальність за обрані рішення; сприятимуть формуванню патріотично налаштованих громадян України, яким будувати майбутнє держави.

Навчальна дисципліна “Зовнішня політика України” посідає важливе місце серед дисциплін, що викладаються у вищих навчальних закладах, які готують спеціалістів з країнознавства, міжнародних відносин, міжнародного менеджменту тощо. Вона тісно пов’язана з вивченням таких курсів, як “Країнознавство”, “Міжнародні організації”, “Дипломатична і консульська служба”, “Міжнародні економічні відносини” тощо.



**НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН**  
**вивчення дисципліни**  
**“ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА УКРАЇНИ”**

| № пор. | Назва теми   |
|--------|--|
| 1      | Предмет і завдання курсу “Зовнішня політика України”. Літературні джерела  |
| 2      | Основні напрями і основні завдання зовнішньої політики України   |
| 3      | Принципи і норми міжнародного права, покладені в основу формування зовнішньополітичної концепції Української держави |
| 4      | Історичні корені формування засад зовнішньополітичної діяльності Української держави                                 |
| 5      | Пріоритетні напрями зовнішньої політики України. Двостороннє партнерство з Російською Федерацією                     |
| 6      | Кавказький регіон в українській політиці. Азіатські країни СНД в українській зовнішній політиці                      |
| 7      | Провідні країни світу в політиці Української держави. Українсько-американські відносини                              |
| 8      | Європейський вибір України та його реалізація на практиці  |
| 9      | Участь України у творенні системи міжнародної безпеки. Протистояння новим викликам і загрозам                        |
| 10     | Інституалізація структур СНД і участь у цьому процесі України  |
| 11     | Україна в міжнародних і регіональних організаціях  |

МАУП

**ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ**  
*до вивчення дисципліни*  
**“ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА УКРАЇНИ”**

**Тема 1. Предмет і завдання курсу “Зовнішня політика України”. Літературні джерела**

Становлення і розвиток зовнішньої політики України. Історичні корені зовнішньої політики: від Київської Русі, періоду Козаччини, УНР і Центральної Ради, міжнародної діяльності за часів СРСР до сучасної України.

Здобуття Україною незалежності і об’єктивний процес сучасного розвитку світової міжнародної системи. Відповідність сучасної зовнішньої політики України вимогам і критеріям міжнародного права. Зовнішньополітична діяльність України як засіб до незалежного існування країни, економічного розвитку, захисту прав громадянина.

Теоретико-методологічні засади формування і розвитку зовнішньої політики України. Об’єктивність, історизм, державо-центристські концепції. Основні пізнавальні методи: об’єктивності, системного аналізу, історичного порівняння, фактологічний, хронологічний та ін.

Міжнародне визнання України.

Документи і матеріали формування засад зовнішньої політики України.

*Література* [1–12; 23; 25; 27; 32; 40; 43–51;  
57; 61; 80; 119–123]

**Тема 2. Основні напрями і завдання зовнішньої політики України**

Теоретичні розробки щодо зовнішньої політики. Визначеність принципів і напрямів зовнішньої політики незалежної України в державних документах. “Декларація про державний суверенітет України” і “Основні напрями зовнішньої політики України”. Поняття багатовекторності зовнішньополітичної діяльності Української держави. Домінанта зовнішньої політики України.

Без’ядерний статус України та реалізація його на практиці. Поняття позаблоковості. Забезпечення національної безпеки Української держави. Принцип суверенної цілісності, недоторканності, непорушності кордонів. Повага суверенітету і невтручання у внутрішні спра-

ви. Забезпечення поступального економічного розвитку держави. Захист українців закордоном і підтримка української діаспори.

Основні гілки державної влади України і зовнішня політика. МЗС України: структура і напрями діяльності.

*Література* [1–8; 13; 17; 22; 23; 40; 43; 61; 80]

### ***Тема 3. Принципи і норми міжнародного права, покладені в основу формування зовнішньополітичної концепції Української держави***

Принцип відмови в міжнародних відносинах від загрози силою або її застосування. Розв'язання суперечок мирними засобами. Невтручання у справи, що належать до внутрішньої компетенції держав. Співробітництво держав відповідно до Статуту ООН. Рівноправність і самовизначення народів. Поняття і суть превентивної дипломатії. Міжнародні принципи покарання агресора.

Еволюція поняття суверенітету. Гуманітарне втручання: принципи застосування на практиці.

Еволюція принципу багатовекторності в зовнішній політиці України. Визначальні принципи зовнішньополітичної діяльності України.

*Література* [19; 20; 23; 40; 61; 80; 118–120]

### ***Тема 4. Історичні корені формування засад зовнішньополітичної діяльності Української держави***

Міжнародні контакти давніх слов'ян. Дипломатія Київської Русі. Міждержавні договори Київської Русі із зарубіжними країнами. Форми і засоби дипломатії того часу для зміцнення держави. Визнання Київської Русі іноземними державними утвореннями. Договір київського князя Олега з Візантією 911 р. та його значення. Галицько-Волинське князівство, його міжнародні контакти. Зовнішньополітична діяльність Запорізької Січі. Богдан Хмельницький. Засоби тиску іноземних держав на козацтво. Вибір зовнішньополітичних векторів діяльності Козацької держави. Українсько-польські та українсько-російські стосунки. Переяславська угода і Березневі статті – міжнародні документи козацької доби.

Зовнішня політика України доби Центральної Ради та УНР. Українські дипломатичні місії закордоном. Зовнішньополітичні відносини України з країнами Антанти. Мирні договори УНР. Брестський мир та його учасники. Питання кордонів. Принцип нейтралітету України. Відносини України з більшовицькою Росією. С. Петлюра і

Ю. Пілсудський — стратегія чи тактика співробітництва. Варшавський мирний договір.

Міжнародна діяльність України у другій половині ХХ ст. Утворення Союзу РСР. Зовнішня політика об'єднаних республік. Українсько-німецькі відносини на початку Другої світової війни. Проголошення незалежності України. Перемога Радянського Союзу над фашистськими загарбниками, надання республікам права іноземних зносин. Форми і засоби розв'язання зовнішньополітичних завдань. Україна — член-засновник Організації Об'єднаних Націй. Міжнародні права УРСР.

*Література* [1–3; 13; 17; 19; 22; 26; 33; 46; 51–53; 58; 67; 80; 118–120]

### ***Тема 5. Пріоритетні напрями зовнішньої політики України і двостороннє партнерство з Російською Федерацією***

Пріоритетність українсько-російського співробітництва за державними документами України. Співробітництво України і РФ у політичній, економічній і гуманітарній сферах. Дипломатичне визнання країнами одна одною. Договірно-правова база двосторонніх відносин. Питання власності колишнього СРСР. Розв'язання проблемних питань державного кордону України. Територіальні питання в українсько-російських відносинах.

Без'ядерний статус України і політика Росії.

Стан і розвиток торговельно-економічних відносин. Енергетична галузь. Банківська галузь, проблеми та шляхи їх вирішення.

Гуманітарні аспекти співпраці. Захист українців закордоном. Українська національна меншина в Російській Федерації і російська в Україні: шляхи вирішення проблем.

*Література* [12; 15; 23; 52; 57; 58; 62–68; 80; 92; 98; 100–102; 120]

### ***Тема 6. Кавказький регіон в українській політиці. Азіатський вектор української зовнішньої політики***

Формування договірно-правової бази з країнами регіону. Українсько-азербайджанські відносини. Складнощі перехідного періоду. Грузія і Україна: стратегічні партнери. Туркменістан у політиці України. Особливості відносин з Узбекистаном.

Міждержавні конфлікти пострадянського простору. Україна — коспонсор миротворчого процесу на теренах СНД.



Особливості співпраці України з провідними країнами Азіатського регіону: Китаєм, Іраном, Японією, Індією. Азіатські “тигри”. Пошук і реалізація економічних проєктів з країнами регіону. Південна Корея на українському ринку.

Африканський вектор зовнішньої політики України.

*Література* [15; 33–35; 52; 58; 80; 85]

### ***Тема 7. Провідні європейські країни в політиці Української держави. Українсько-американські відносини***

“Велика вісімка” та її діяльність. Україна – США: стратегічне партнерство чи прояви рефлекторності. Особливості відносин у трикутнику: Україна – Росія – США. Складнощі зовнішньополітичної конфігурації. Українсько-канадське особливе партнерство. Діаспора Канади у поглибленні українсько-канадських відносин.

Особливості розвитку взаєморозуміння України з Німеччиною і Великою Британією. Німеччина – провідний економічний партнер України.

Становлення і розвиток українсько-італійських відносин.

Розбудова співпраці України і Франції.

Особливості співпраці України і Республіки Польща.

Латиноамериканські країни в політиці України: шляхи до партнерства. Країни НАФТА.

*Література* [6; 9; 11; 17; 21; 34; 38; 41; 47; 52; 80; 85]

### ***Тема 8. Європейський вибір України та його реалізація на практиці***

Особливості розвитку інтеграційних процесів ХХІ ст. Європейський вибір України – визначальний вектор зовнішньополітичної діяльності. Концепції “Єдиної Європи”. Україна – Європейський Союз.

Основні етапи утворення Європейського Союзу. Чергове розширення ЄС та його наслідки для України. Трансформування країн Центрально-Східної Європи. Проблеми інтеграції України в ЄС. Проблемні питання української економіки у зв’язку з євроінтеграцією.

Інституалізація і перетворення регіональних структур. Інтеграційні альтернативи для України. Програма: партнерство через сусідство.

Партнерство і співробітництво з НАТО. Просування до НАТО. Перспективність діяльності НАТО. Західноєвропейський союз.

*Література* [1–14; 17; 26–28; 30; 33–36; 38; 41; 42; 52; 60–62; 77; 80; 85; 98]

**Тема 9. Участь України у системі міжнародної безпеки.  
Протистояння новим викликам і загрозам**

Чорнобильська катастрофа — планетарна проблема. Питання екобезпеки в межах дво- і багатосторонньої співпраці. Безпрецедентність відмови України від ядерної зброї.

Створення євроатлантичної системи стабільності і безпеки. Пошук механізмів і розробка міжнародних систем захисту в зовнішній політиці України. Система колективної безпеки та участь в ній Української держави. ООН — ОБСЄ — РЄ — НАТО. Український досвід роботи ОБСЄ. Складова безпеки Європейського Союзу. Перспективність діяльності НАТО.

Планетарний характер світових проблем. Явище глобалізації та її вплив на міжнародні відносини. Кризові питання навколишнього середовища, природних і людських ресурсів. Енергозабезпечення, продовольча безпека, демографічні зсуви, нові виклики сучасності.

Європа в загальносвітових проблемах і шляхи їх вирішення. Досвід євроструктур.

*Література* [8; 16; 23; 24; 52; 80; 85]

**Тема 10. Інституалізація структур СНД і участь у цьому процесі України**

Об'єктивні і суб'єктивні причини об'єднання країн пострадянського простору. Етапи формування Співдружності Незалежних Держав. Утворення керівних органів СНД. Участь України в діяльності структур СНД. Договірні-правова база утворення і розвитку Співдружності. Міжпарламентська асамблея СНД. Виникнення міждержавних угруповань на території СНД.

Інституалізація міждержавних формувань простору СНД (ГУУАМ, Союз Росії — Білорусі, ЄврАзЕС, ЄЄП).

Позиція України щодо наддержавних структур СНД.

Європейський і євразійський напрями в зовнішній політиці України

*Література* [15; 22; 44; 45; 52; 63; 70; 74; 76; 82; 80; 84; 85]

**Тема 11. Україна в міжнародних і регіональних організаціях**

Сучасний етап зовнішньої політики України в ООН. Миротворчий процес і Україна. Участь України в операціях з підтримання миру. Іракська проблема та позиція України. Міждержавні об'єднання в Європі поза ЄС та участь в них України. ЦЄІ, Вишеградська група,

ОЧЕС. Характерні особливості і основні напрями діяльності регіональних структур за участю України.

Поняття: “транскордонне співробітництво”. Єврорегіони: їх утворення, проблеми розширення, діяльність. Співробітництво в межах Карпатського Єврорегіону, “Єврорегіону “Буг”, утворення “Дунайського регіону” тощо.

*Література* [52; 63; 70; 76; 82; 80; 85; 93; 119–121]

### **ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ**

1. Джерела формування засад зовнішньої політики України.
2. Основні напрями і завдання зовнішньої політики України.
3. Міжнародне визнання України.
4. Принципи зовнішньополітичної діяльності Української держави.
5. Теорії і концепції сфери зовнішньої політики.
6. Українсько-російські відносини.
7. Територіальні питання в українсько-російських відносинах.
8. Питання власності колишнього СРСР у відносинах країн СНД.
9. Торговельно-економічні відносини України і Росії.
10. Українська національна меншина в Російській Федерації і російська в Україні: підходи до вирішення проблем.
11. Інституалізація структур СНД.
12. Об’єктивні причини об’єднання країн пострадянського простору.
13. Етапи формування Співдружності Незалежних Держав.
14. Утворення ГУУАМ: перспективи розвитку організації.
15. Позиція України щодо наддержавних структур СНД.
16. Особливості співпраці України і Республіки Польща.
17. Дипломатія Київської Русі.
18. Зовнішня політика запорізького козацтва.
19. Проблемні питання українсько-румунського кордону.
20. Нові характеристики и вимоги до співпраці як наслідок розширення Європейського Союзу.
21. Особливості розвитку зовнішньої політики Центральної Ради та УНР.
22. Співпраця України з Європейським Союзом: УПС.
23. Зовнішньополітична діяльність УРСР.
24. Україна – США: стратегічне партнерство і прояви рефлексивності.

25. ОПМ як форма участі України у врегулюванні регіональних криз.
26. Українсько-канадське особливе партнерство.
27. Мирозбереження і миробудівництво.
28. Україна — член-засновник ООН.
29. Створення всеохоплюючої системи безпеки і місце в ній України.
30. Регіональні і субрегіональні організації і позиція України (ЦЄІ, Вишеградська четвірка, ЧЕС).
31. Транскордонне співробітництво в межах Карпатського Єврорегіону, Єврорегіону “Буг”, утворення “Дунайського регіону”.
32. Європейський вибір України — визначальний вектор зовнішньополітичної діяльності.
33. Україна — Європейський Союз.
34. Партнерство і співробітництво з НАТО.

### ***ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ***

1. Визнання держави де-юре і де-факто: розкрийте поняття.
2. Поняття: “зовнішня політика”, “держава”, “функції держави”, “міжнародні відносини”, “система міжнародних відносин”, “суб’єкт” і “об’єкт” міжнародного права тощо.
3. Основні напрями зовнішньої політики України.
4. Багатовекторність, прагматизм у зовнішньополітичній діяльності.
5. Міжнародне визнання України.
6. Встановлення українсько-російських дипломатичних відносин.
7. Підписання “великого” договору з Росією.
8. Вирішення питання власності колишнього СРСР.
9. Торговельно-економічні відносини України і РФ.
10. Договірні-правова база українсько-російських відносин.
11. Російська політика захисту співвітчизників за кордоном.
12. Територіальні проблеми в українсько-російських відносинах.
13. Завдання зовнішньої політики України.
14. Без’ядерний статус України. Характеристика проблеми.
15. Чорнобильська катастрофа і реакція світу.
16. Участь України у створенні СНД.
17. Структурні органи Співдружності Незалежних держав.

18. Рада глав держав і Рада глав урядів. Рада міністрів закордонних справ СНД.
19. Причини розпаду СРСР.
20. Причини об'єднання країн пострадянського простору.
21. Етапи формування Співдружності Незалежних Держав.
22. Міжпарламентська асамблея СНД.
23. ГУУАМ: створення і діяльність організації.
24. Ташкентський договір і позиція України.
25. Митний союз країн СНД: завдання і еволюція.
26. ЄЕП: ставлення України до новостворюваної структури.
27. Позиція України щодо наддержавних структур СНД.
28. Питання острова Коса Тузла в українсько-російських відносинах.
29. Проблема повернення історичних цінностей їхнім власникам у міжнародному праві.
30. Принцип невтручання у внутрішні справи держави.
31. Поняття і суть суверенітету держави.
32. Поняття “гуманітарне втручання”. Наведіть приклади з міжнародної практики.
33. Зміни зовнішньополітичних уподобань після виборів Президента України.
34. Грузія — стратегічний партнер України.
35. Особливості співпраці України і Республіки Польща.
36. Територіальні питання в українсько-румунських відносинах.
37. Статус країни-сусіда у відносинах України з ЄС.
38. Наслідки розширення Європейського Союзу для України.
39. Урядова програма “Європейський вибір України”.
40. Порядок денний для миру.
41. Сутність ОПМ і участь в них України.
42. Партнерство заради миру.
43. УПС України з ЄС.
44. Регіональні кризи на пострадянському просторі: їх суть і шляхи розв'язання.
45. Придністровська проблема. Що Ви знаєте про участь України в її врегулюванні?
46. “Велика вісімка” та її діяльність у світі.
47. Рада Безпеки ООН.
48. Поняття “превентивна дипломатія”.

49. Україна і країни-сусіди: складнощі нового етапу розвитку відносин.
50. Візовий режим України для громадян країн ЄС.
51. Меморандум про співробітництво України з НАТО.
52. Пропозиції України щодо розбудови відносин з ЄС.
53. Стратегічне партнерство України із США.
54. Поправка Джексона–Веника.
55. Діяльність МВФ і ВБ в Україні.
56. Українсько-канадське особливе партнерство.
57. Українські-кубинські відносини в гуманітарній сфері.
58. Україна — член-засновник ООН.
59. Участь української делегації в підготовці Статуту ООН.
60. Глобальні загрози людству.
61. Боротьба з тероризмом. Позиція України.
62. Участь України у створенні світової системи безпеки.
63. Регіональні організації в ЦСЄ: участь в них України.
64. Статус перебування в Україні Чорноморського флоту Росії.
65. Політична реформа в Україні про зовнішньополітичні засади держави.
66. Закон України “Про закордонного українця”.
67. Розв’язання питань щодо кримськотатарського населення у Криму.
68. День українського дипломата. Обґрунтуйте закономірність цієї дати.
69. Особливості зовнішньої політики УРСР в межах СРСР.
70. Основні складові зовнішньополітичного відомства України.
71. Зовнішньополітичні засади Української держави за Конституцією України.
72. Закон України “Про національну безпеку України”.
73. Вимоги НАТО щодо реформування української армії.
74. Військові навчання в межах НАТО.
75. Гельсінський процес. ОБСЄ та її діяльність в Україні.
76. Членство України в Раді Європи.
77. Європейський суд захисту прав людини і Україна.
78. Роль ПАРЕ у формуванні демократичної України.
79. Проблеми трудової міграції у відносинах України із світом.
80. Поняття “сіра зона” в політиці України.
81. Дипломатичний корпус Української держави.
82. Українські науково-технічні проекти у співпраці з Євросоюзом.

83. Використання транзитних переваг Україною.
84. Російський капітал на українському ринку.
85. Захист прав громадян України за кордоном.
86. Транскордонне співробітництво (Карпатський Єврорегіон, Єврорегіон “Буг” тощо).
87. “Європейський вибір України” — урядова програма розвитку держави.
88. Співпраця України з ЮНЕСКО.
89. Україна і УВКБ ООН.
90. Партнерство і співробітництво з НАТО.

### **СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

1. *Акт* проголошення незалежності України 24 серпня 1991 р. // Голос України. — 1991.
2. *Арах М.* Европейский союз: видение политического объединения. — М., 1998.
3. *Аснер П.* Насилие и мир. От атомной бомбы до этнической чистки. — М., 1999.
4. *Богатурия А. Д.* Великие державы на Тихом океане. — М., 1997.
5. *Барановский В. Г.* Политическая интеграция в Западной Европе. — М., 1983.
6. *Барановский В. Г.* Западная Европа: военно-политическая интеграция. — М., 1988.
7. *Барановский В. Г.* Европейское сообщество в системы международных отношений. — М., 1986. — С. 10–26.
8. *Бершеда Є.* Очікування України і досвід країн Балтії // Уряд кур'єр. — 1999. — № 86 (12 трав.).
9. *Брутян С. Л.* Общее и особенное в политических режимах стран — членов АСЕАН. — М., 1987.
10. *Бутейко А.* Внутрішня “Одісея” політики зовнішньої і євроінтеграція чи єврокамуфляж? // Дзеркало тижня. — 2003. — № 34.
11. *Внешняя* политика Советского Союза в период Отечественной войны. — М., 1947. — Т. 3.
12. *Воєнна* доктрина України // Військо України. — 1993. — № 2.
13. *Галушко С.* Украина нужна Европе как надежный союзник // Газета-2000. — 2003. — 5 груд.
14. *Гаврилюк О. В., Румянцева А. П.* Економічна інтеграція в сучасному світі. — К., 1991.

15. *Гальчинський А.* СНД — аварійний клапан // Дзеркало тижня. — 2003. — № 34.
16. *Хельсинський* заключительный акт. — М., 1975.
17. *Горбулін В.* Наша мета, наша доля. Місце України в сучасній Європі // Політика і час. — 1996. — № 1.
18. *Гребенщикова З. С.* АСЕАН и проблемы тихоокеанского сотрудничества // Проблемы Дальнего Востока. — 1991. — № 1.
19. *Гусаров В. И.* Африка на пороге XXI века // Восток. — 1993. — № 3.
20. *Гуцалов С. Е.* Лига арабских государств и проблемы ближневосточного урегулирования (1978–1989): Автореф. дис. — К., 1991.
21. *Дайсон Ф.* Оружие и надежда. — М., 1989.
22. *Действующее* международное право: В 3 т. — М., 1996. — 864 с.
23. *Декларація* про державний суверенітет // Голос України. — 1990. — 16 лип.
24. *Дергачов О.* Україна у сучасних геополітичних перетвореннях // Політична думка. — 1998. — № 2.
25. *Дипломатичний вісник* // Дипломатична академія при МЗС України. — К., 2001–2004.
26. *Дипломатический* словарь: В 3 т. — М.—СПб., 1985–2000.
27. *Європейський вибір.* Концептуальні засади стратегії економічного і соціального розвитку України на 2002–2011 рр. Послання Президента України до Верховної Ради України, 30 квіт. 2002 р. // Уряд. кур'єр. — 2002. — 4 черв. — С. 5–12
28. *Єрмоленко А.* Наскільки взаємна взаємозалежність? // Дзеркало тижня. — 2003. — № 37.
29. *Европейское* сообщество: регулирование интеграционных процессов. — М., 1986.
30. *Железняк Н.* Проблеми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу // Право України. — 2004. — № 11.
31. *Загашвили В.* Независимость в условиях взаимозависимости // Общественные науки и современность. — 1995. — № 5. — С. 14–25.
32. *Заява ЄС* щодо України // Політика і час. — 1996. — № 3. — С. 82–83.
33. *Зленко А. М.* Зовнішня політика України: від романтизму до прагматизму. — К., 2001.



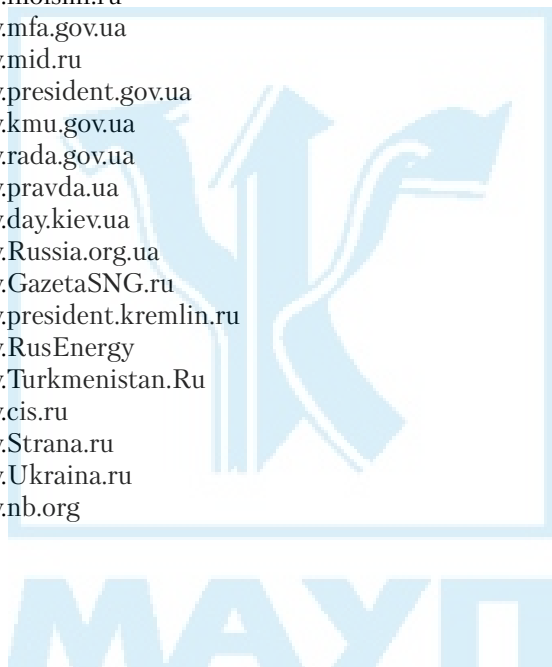
34. *Зленко А. М.* Від внутрішніх потреб до зовнішніх пріоритетів. — К., 2002.
35. *Зленко А. М.* Дипломатія і політика. Україна в процесі динамічних геополітичних змін. — Харків, 2003.
36. *Іванов І.* Расширение Евросоюза: сценарии, проблемы, последствия // ЭМО. — 1998. — № 9.
37. *Казанцев Ю. И.* Международные отношения и внешняя политика России XX века. — М., 2002.
38. *Камінський Є.* Україна — США. На терезах європейської стабільності. До питання про розширення НАТО на Схід // Політика і час. — 1996. — № 2.
39. *Кандыба А., Губенко В., Арбузова Т.* Европейский Союз и Содружество Независимых Государств // Экономика АПК. — 1996. — № 2. — С. 86–93.
40. *Конституція України.* — К., 1996.
41. *Киссинджер Г.* Дипломатія. — М., 1997.
42. *Копійка В., Шинкаренко Т.* Європейський Союз: заснування, етапи становлення. — К., 2001.
43. *Кравчук І.* Адаптація права України до права Європейського Союзу: цілі, етапи, пріоритети // Право України. — 2004. — № 11.
44. *Кремень В. Г., Табачник Д. В., Ткаченко В. М.* Україна: альтернативи поступу (критика історичного досвіду). — К., 1995. — 793 с.
45. *Кортунов А.* “Запад”: модели интеграции // США. — 1994. — № 3–5.
46. *Про деякі питання адаптації законодавства України до норм ради Європи* // Право України. — 1999. — № 11.
47. *Котляревський Л.* Кордон України набуває правового статусу, але не скрізь // Політика і час. — 1995. — № 4.
48. *Крамаревський О.* І мінуси і плюси. Розширення НАТО і безпека України // Політика і час. — 1996. — № 7.
49. *Купчишин О.* Співробітництво — з СНД, інтеграція — з Європою // Політика і час. — 1996. — № 7. — С. 13–16.
50. *Кучма Л. Д.* Украина — не Россия. — М., 2003.
51. *Кучма Л. Д.* Послання Президента України до Верховної Ради України, 30 квіт. 2002 р. // Уряд. кур’єр. — 2002. — 4 черв.
52. *Литвин В. М.* Україна: десять років незалежності. — К., 2002.
53. *Матвієнко В., Головченко В.* Історія української дипломатії ХХ століття у постатях. — К., 2001.

54. *Международные* отношения после Второй мировой войны: В 3 т. — М., 1962.
55. *Международные* отношения и внешняя политика Советского Союза. 1945–1949 гг. — М., 1958.
56. *Міжнародна* хартія прав людини. — К., 1991.
57. *Мироненко О. М., Римаренко Ю. І. та ін.* Українське державотворення. Невитребуваний потенціал. — К., 1997. — 560 с.
58. *Мороз О.* Ми не бажаємо бути буферною зоною // Політика і час. — 1996. — № 3.
59. *Мхітарян Н.* Україна і Туреччина в рамках ЧЕС // Політика і час. — 1997. — № 4.
60. *Немчинов И.* Украинский ответ на геополитические вызовы // Пидтекст. — 1998. — № 27–28.
61. *Овсій І. О.* Зовнішня політика України. Від давніх часів до 1944 р. — К., 1997.
62. *Основні* напрями зовнішньої політики України // Уряд. кур'єр. — 1993. — 26 лип.
63. *Парижская* хартия для новой Европы. — М., 1990.
64. *Стратегії* інтеграції України до Європейського Союзу: Затв. Указом Президента України від 11 червня 1998 р. № 615-98. Інформ. додаток “Орієнтир”. — 1998. — 25 (18 черв.).
65. *Постанова* Верховної Ради України “Про концепцію (основи) національної безпеки України”. — К., від 16 січня 1997 р. № 3/97-ВР // Голос України. — 1997. — 4 лют.; Концепція (основи державної політики) національної безпеки України: Схвалено Верховною Радою України 16 січня 1997 р. — К.: НІСД, 1997.
66. *Сардачук П. Д., Кулик О. П.* Дипломатичне представництво: організація і форми роботи: Навч. посіб. — К., 2001.
67. *Семенов И.* Сложности экономической интеграции СНГ // Экономист. — 1995. — № 7. — С. 18–24.
68. *Современные* международные отношения / Под ред. А. В. Торкунова. — М., 1999, 2000.
69. *Устав* Организации Объединенных Наций. — ООН: цифры и факты. — Нью-Йорк–Москва, 2003.
70. *Силіна Т.* Як Марінус Вірема: за нинішньої влади позитивних сигналів від ЄС України годі чекати // Дзеркало тижня. — 2003. — № 38.
71. *Табачник Д. В.* Україна на шляху в світ. Керівники зовнішньополітичних відомств України в 1917–1996 рр. — К., 1996.

72. *Тарасюк Б.* Европа будущего — дело общее // Киевские ведомости. — 2000. — 21 марта.
73. *Тігітко С.* Україна у глобальному економічному процесі // Дзеркало тижня. — 2003. — № 39.
74. *Толстов С.* ЄП: за і проти // День. — 2003. — 24 верес.
75. *Тинберген Я.* Пересмотр международного порядка. — М., 1980.
76. *Тойнби А.* Постижение истории. — М., 1991.
77. *Топорин Б. П.* Европейская интеграция: правовые проблемы. — М., 1992.
78. *Трактаты о вечном мире.* — М., 1963.
79. *Україна та Росія у системі міжнародних відносин: стратегічна перспектива.* — К., 2001.
80. *Українська РСР на міжнародній арені: Зб. док. і матеріалів.* — 1944–1961. — К., 1963.
81. *Устав Содружества Независимых Государств* // [www.cis.ru](http://www.cis.ru)
82. *Федуняк С. Г.* НАТО и Украина // МЕМО. — 1996. — № 3. — С. 100–104.
83. *Хантингтон С.* Столкновение цивилизаций // Полит. исследования. — 1994. — № 1.
84. *Хоффман Н., Мюллерс Ф.* Україна на шляху до Європи: Пер. з нім. — К.: Фенікс, 2001. — 343 с.
85. *Цыганков П. А.* Международные отношения. — М., 1996.
86. *Чекаленко Л. Д.* Зовнішня політика і безпека України. — К., 2004: *Васильєва-Чекаленко Л. Д.* Україна в міжнародних відносинах (1944–1996). — К., 1998.
87. *Чубарьян А. О.* Европейская идея в истории. — М., 1987.
88. *Шумилов В. М.* Международное экономическое право. — М., 1999. — 400 с.
89. *Эйзенштадт Ш.* Революция и преобразование обществ. — М., 1999.
90. *Экономические отношения стран СЭВ с Западом: стратегия, долгосрочные интересы, перспективы.* — М., 1983.
91. *Ющенко В. А.* Виступи, заяви, матеріали зустрічей Президента України // Інтернет-сайти: [www.yuszchenko.com.ua](http://www.yuszchenko.com.ua); [www.pravda.ua](http://www.pravda.ua); [www.president.gov.ua](http://www.president.gov.ua)
92. *Япония: конец XX века.* — М., 1996.
93. *Lasok D.* Law and Institutions of the European Union. — L.: Butlkworth, 1986.
94. *The Globalisation of Politics.* — L., 1990.

95. *Rosenau J.* Turbulence in World Politics. — L., 1990.
96. *Billington M.* APEC: The battle lines are drawn against globalization // Executive Intelligence Rev. — 2000. — Vol. 27. — N 47. — P. 4–6.
97. *Buzan B.* New Patterns of Global Security in the Twenty-First Century // International Affairs. — 1991. — Vol. 67 #3.
98. *Cave A.* Finding a Role in an Enlarged EU // Central European Review. — 2000. — 22 May.
99. *Chipman J.* Managing the Politics of Parochialism // Survival, Spring. — 1993. — Vol. 35 #1. — P. 143–170.
100. *Cohen R.* A European Identity: Nation-State Losing Ground // New York Times. — 2000. — January 14.
101. *David S. R.* Explaining Third World Alignment // World Politics. January 1991. — Vol. 43.
102. *Shaw J.* European Community Law. — L., 1995.
103. *Shooks G. D.* Uncovering laws of global history // Proceeding acts: 19th Intern. Congr. of hist. Sciences, Oslo, 6–13 Aug., 2000. Oslo, 2000.
104. *Shooks G. D.* The dynamic society, 1996, Routledge.
105. *Shooks G. D.* The Ephemeral civilization, 1997.
106. *Shooks G. D.* The laws of History, 1998.
107. *Sloan E.* DCI: Responding to the US-led Revolution in Military Affairs — NATO Review, Spring-Summer 2000. — P. 5.
108. *Sloan S.* The United States and Europe's Role in the World: "Yes, but..." to a European Security and Defence Policy — The Future of a Common European Foreign and Security Policy — Hungariann Atlantic Council — Budapest. — 2000. — P. 54.
109. *US National Security Strategy.* 1998. — Washington: GPO, 1998.
110. *Weeks A. L.* Do Civilizations Hold? // Foreign Affairs, September/October. — 1993. Vol. 72, #5. — P. 24–25.
111. *Weiss G., Wodak R.* Debating Europe: Globalization Rhetoric and European Union Unemployment Politics — An Anthropology of the European Union — Oxford-New York. — P. 75–92.
112. *Welsh D.* Domestic Politics and Ethnic Conflict // Survival, Spring. — 1993. Vol. 35, #1. — P. 63–80.
113. *Williams A. L.* Prospects for a Common European Foreign and Security Policy — The Atlantic Council of the United Kingdom. — L. — 1995. — P. 7–12.

114. *Wilson T. M.* Agendas in Conflict: Nation, State and Europe in the Northern Ireland Borderlands // An Anthropology of the European Union. – Oxford-New York. – P. 137–158.
115. *Zbusky S. E.* Boundaries at Work: Discourses and Practices of Belonging in the European Space Agency // An Anthropology of the European Union. – Oxford-New York. – P. 179–200.
116. [www.eu.com](http://www.eu.com)
117. [www.yuszchenko.com.ua](http://www.yuszchenko.com.ua)
118. [www.un.org.ua](http://www.un.org.ua)
119. [www.inoismi.ru](http://www.inoismi.ru)
120. [www.mfa.gov.ua](http://www.mfa.gov.ua)
121. [www.mid.ru](http://www.mid.ru)
122. [www.president.gov.ua](http://www.president.gov.ua)
123. [www.kmu.gov.ua](http://www.kmu.gov.ua)
124. [www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua)
125. [www.pravda.ua](http://www.pravda.ua)
126. [www.day.kiev.ua](http://www.day.kiev.ua)
127. [www.Russia.org.ua](http://www.Russia.org.ua)
128. [www.GazetaSNG.ru](http://www.GazetaSNG.ru)
129. [www.president.kremlin.ru](http://www.president.kremlin.ru)
130. [www.RusEnergy](http://www.RusEnergy)
131. [www.Turkmenistan.Ru](http://www.Turkmenistan.Ru)
132. [www.cis.ru](http://www.cis.ru)
133. [www.Strana.ru](http://www.Strana.ru)
134. [www.Ukraina.ru](http://www.Ukraina.ru)
135. [www.nb.org](http://www.nb.org)



## ***ЗМІСТ***

|  |    |
|--|----|
| Пояснювальна записка .....   | 3  |
| Навчально-тематичний план вивчення дисципліни<br>“Зовнішня політика України” ..... | 5  |
| Програмний матеріал до вивчення дисципліни<br>“Зовнішня політика України” .....    | 6  |
| Теми контрольних робіт .....   | 11 |
| Питання для самоконтролю .....   | 12 |
| Список рекомендованої літератури .....   | 15 |



Зам. № ВКЦ-2426

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)  
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП